

ОЦІНКА ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

МАРТИНЕНКО В. В.

УДК 005.4:316.32

Мартиненко В. В. Оцінка впливу глобалізації на стан економічної безпеки України

Головна мета статті полягає у статистичній оцінці впливу глобалізації на зростання національної економіки та на рівень економічної безпеки держави. Автором обґрунтовано доцільність формалізованого вираження глобалізації через підіндекс економічної глобалізації (методика KOF Index of Globalization). Доведено, що економічне зростання національної економіки відображає індекс фізичного обсягу ВВП, а стан економічної безпеки держави – рівень економічної безпеки України (методика Міністерства економічного розвитку і торгівлі). Статистично доведено, що посилення економічної глобалізації було фактором негативного впливу на динаміку ВВП протягом 1991 – 2000 рр. і фактором позитивного впливу на економічне зростання національної економіки протягом 2000 – 2008 рр.; послаблення економічної глобалізації відбулося паралельно зі зростанням національної економіки у 2009 – 2011 рр.; економічна глобалізація у 1996 – 2011 рр. у цілому позитивно вплинула на розвиток економічної безпеки України. З урахуванням отриманого наукового результату будуть плануватися подальші авторські дослідження щодо вибору та формування пріоритетів економічного розвитку України в рамках концепції національної безпеки в умовах глобалізації.

Ключові слова: глобалізація, економічна безпека держави, індекс, рівень, рейтинг, період, розвиток, національна економіка.

Рис.: 6. **Табл.:** 3. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 13.

Мартиненко Валентина Віталіївна – старший викладач, кафедра економічної теорії, Національний університет державної податкової служби України (вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201, Україна)

E-mail: martynenkovv@ukr.net

УДК 005.4:316.32

Мартыненко В. В. Оценка влияния глобализации на состояние экономической безопасности Украины

Главная цель статьи заключается в статистической оценке влияния глобализации на рост национальной экономики и на уровень экономической безопасности государства. Автором обоснована целесообразность формализованного выражения глобализации через подиндекс экономической глобализации (методика KOF Index of Globalization). Доказано, что экономический рост национальной экономики отражает индекс физического объема ВВП, а состояние экономической безопасности государства – уровень экономической безопасности Украины (методика Министерства экономического развития и торговли). Статистически доказано, что усиление экономической глобализации было фактором негативного влияния на динамику ВВП в течение 1991 – 2000 гг. и фактором положительного воздействия на экономический рост национальной экономики в 2000 – 2008 гг., ослабление экономической глобализации произошло параллельно с ростом национальной экономики в 2009 – 2011 гг.; экономическая глобализация в 1996 – 2011 гг. в целом положительно повлияла на развитие экономической безопасности Украины. С учетом полученного научного результата будут планироваться последующие авторские исследования по выбору и формированию приоритетов экономического развития Украины в рамках концепции национальной безопасности в условиях глобализации.

Ключевые слова: глобализация, экономическая безопасность государства, индекс, уровень, рейтинг, период, развитие, национальная экономика.

Рис.: 6. **Табл.:** 3. **Формул.:** 1. **Библ.:** 13.

Мартыненко Валентина Витальевна – старший преподаватель, кафедра экономической теории, Национальный университет государственной налоговой службы Украины (ул. Карла Маркса, 31, г. Ирпень, Киевская обл., 08201, Украина)

E-mail: martynenkovv@ukr.net

UDC 005.4:316.32

Martynenko V. V. Assessment of Influence of Globalisation upon the State of Economic Security of Ukraine

The main goal of the article lies in statistical assessment of influence of globalisation upon the growth of the national economy and upon the level of economic security of the state. The author justifies expediency of a formalised expression of globalisation through sub-index of economic globalisation (KOF Index of Globalization methods). The article proves that economic growth of the national economy reflects the index of the physical volume of GDP and the state of economic security of the state – the level of economic security of Ukraine (Ministry of Economic Development and Trade methods). It proves statistically that intensification of economic globalisation was the factor of negative influence upon dynamics of GDP during 1991 – 2000 and the factor of positive impact on economic growth of the national economy in 2000 – 2008; reduction of economic globalisation took place in parallel with the growth of the national economy in 2009 – 2011; economic globalisation in 1996 – 2011 had, in general, a positive influence upon development of economic security of Ukraine. Further studies of the author on selection and formation of priorities of economic development of Ukraine within the concept of the national security under conditions of globalisation will be planned with consideration of the obtained scientific result.

Key words: globalisation, economic security of the state, index, level, rating, period, development, national economy

Key words: Keyword

Pic.: 6. **Tabl.:** 3. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 13.

Martynenko Valentina V. – Senior Lecturer, Department of Economic Theory, National University of State Tax Service of Ukraine (vul. Karla Marksa, 31, Irpin, Kyivska obl., 08201, Ukraine)

E-mail: martynenkovv@ukr.net

Глобалізацію, з позиції впливу на стан економічної безпеки держави, варто розглядати у двох аспектах: *по-перше*, як сукупність позитивних глобалізаційних чинників зовнішнього походження (наприклад, вигоди, які отримує національна економіка при входженні країни в міжнародні об'єднання, економічне зростання світової економіки, зростання міжнародного попиту на експортні групи товарів тощо); *по-друге*, як сукупність глобалізаційних загроз зовнішнього походження, які знижують рівень економічної безпеки держави (напри-

клад, зростання зовнішнього державного боргу, істотні обмеження у здійсненні зовнішньої торгівлі, збільшення обсягів імпорту тощо). І перший, і другий аспекти є важливими з позицій впливу глобалізації на стан економічної безпеки, оскільки дозволяють на рівні держави дати належну оцінку ефективності економічної політики та визначити головні фактори реального зростання національної економіки.

Серед праць, присвячених впливу глобалізації на економіку країн, варто відзначити наукові публікації

таких учених, як В. Клочко (досліджує вплив глобалізаційних змін на економіку держави) [1], В. Дергачової та О. Згуровського (досліджують стан процесів глобалізації в Україні шляхом міжнародних зіставлень) [2], І. Буценка та Ю. Ілясова (досліджують методичні аспекти оцінки процесу економічної глобалізації в Україні) [3]. Проте, слід зазначити, що в доробку вказаних авторів відсутні дослідження щодо впливу глобалізаційних чинників на стан економічної безпеки України.

Актуальність проблеми забезпечення економічної безпеки держави в умовах глобалізації зумовили вибір теми і мети дослідження. Головна мета статті полягає у статистичній оцінці впливу глобалізації на стан економічної безпеки України.

Зазвичай, для оцінки рівня глобалізації країни застосовують «індекс глобалізації» – *KOF Index of Globalization*, який розроблений дослідниками Швейцарського економічного інституту (*KOF Swiss Economic Institute*) за участі науковців Федерального Швейцарського технологічного інституту (*Swiss Federal Institute of Technology*).

Індекс глобалізації було введено в 2002 р. [4], після чого методика його обрахунку коригувалася і станом на початок 2013 р. набула остаточної редакції [5]. Відповідно до остаточних уточнень:

- ✦ глобалізація визначається як процес, що нівелює міждержавні кордони, інтегрує національні економіки, культури, технології, формуючи складні взаємозв'язки між суб'єктами (часто міжконтинентальні), опосередковані через різноманітні потоки (людей, інформацію, ідеї, капітал, товари, уряди тощо);
- ✦ загальний індекс глобалізації є інтегрованим: охоплює економічні, соціальні та політичні аспекти глобалізації (у методиці визначені субіндексами) відповідно з ваговими коефіцієнтами 36%, 37% і 26%. Вагові коефіцієнти для розрахунку субіндексів визначаються за допомогою аналізу головних компонент для всієї вибірки в динаміці, згідно з рейтингом 150 країн. У рейтингу країн за рівнем індексу економічної глобалізації, що перевищив рівень середнього (50%), у 2011 р. Україна зайняла 64 місце зі 112;
- ✦ методика обрахунку індексу економічної глобалізації включає в себе дві групи показників (субіндексів): «фактичні змінні» і «обмеження» (формула (1)):

$$IEG = 0,5 AF + 0,5 R = 0,5 (0,21 T + 0,28 FDI + 0,24 PI + 0,27 IPFN + 0,24 HIB + 0,27 MTR + 0,26 TIT + 0,23 CAR), \quad (1)$$

де *IEG* – *Index of Economic Globalization* – індекс економічної глобалізації;

AF – *Actual Flows* – підіндекс фактичних змінних, %;

R – *Restrictions* – підіндекс обмежень, %;

T – *Trade, percent of GDP* – питома вага обсягу торгівлі у ВВП, %;

FDI – *Foreign Direct Investment, stocks, percent of GDP* – обсяг прямих іноземних інвестицій у формі акцій, у % до обсягу ВВП;

PI – *Portfolio Investment, percent of GDP* – частка обсягу портфельних інвестицій у ВВП, %;

IPFN – *Income Payments to Foreign Nationals, percent of GDP* – обсяг отриманих доходів іноземними громадянами, у % до ВВП;

HIB – *Hidden Import Barriers* – приховані бар'єри імпорту;

MTR – *Mean Tariff Rate* – середня тарифна ставка;

TIT – *Taxes on International Trade, percent of current revenue* – частка податків на міжнародну торгівлю у поточних доходах;

CAR – *Capital Account Restrictions* – обмеження на рахунки операцій з капіталом;

- ✦ за індексом глобалізації визначається рейтинг країни. При цьому джерелами інформації при побудові індексу глобалізації служать спеціалізовані бази даних Світового банку, Міжнародного валютного фонду, ООН, Міжнародного телекомунікаційного союзу, інших міжнародних організацій та статистичних інститутів.

Для України динаміка індексу глобалізації за період незалежності має особливі тенденції (табл. 1).

З даних, наведених у табл. 1, видно, що станом на кінець 2011 р. індекс глобалізації України склав 62,1%, що на 12,1% більше середнього рівня 50%. Історичний максимум індексу економічної глобалізації, який склав 67,1%, для України було зафіксовано у 2009 р. Історичний мінімум, що становив 32,5%, було встановлено у 1992 р. Середньорічне значення індексу економічної глобалізації за період 1991 – 2011 рр. склало 50,1%, що наближено до середнього рівня. При цьому з 1992 р. відслідковується тенденція до зростання індексу економічної глобалізації, середньорічний приріст якого склав 3,3%.

У контексті дослідження стану економічної безпеки України в умовах глобалізації обґрунтуємо, який вплив здійснює глобалізація на розвиток національної економіки. З цією метою нами здійснено порівняльний аналіз базисних індексів рівня економічної глобалізації та фізичного обсягу ВВП України, відносно базисного 1991 р. (рис. 1).

Як видно з даних, наведених на рис. 1, індекс рівня економічної глобалізації в Україні до 2009 р. має стійку тенденцію до зростання. При цьому станом на кінець 2009 р. рівень економічної глобалізації був удвічі вищим, порівняно з рівнем 1991 р. За підсумками 2010 р., у зв'язку з кризовими процесами, рівень економічної глобалізації знизився, хоча перевищував показник 1991 р. на 98,5%.

Нами виявлено, що протягом 1991 – 2011 рр. вплив глобалізації на національну економіку України (за показником реального ВВП в умовах глобалізації) відбувався в історичній ретроспективі у певних взаємозалежностях. Для уточнення цих закономірностей, відповідно до векторної спрямованості глобалізації та розвитку національної економіки (див. рис. 1), ми дослідили вплив глобалізації у контексті такої періодизації розвитку національної економіки України:

- ✦ *I період* – 1991 – 2000 рр. – «становлення ринкової економіки України», що характеризувався переходом від командно-адміністративної до

ринкової економіки, формуванням демократичних інститутів, урядовими реформами тощо;

- ✦ *II період – 2000 – 2008 роки* – «реальне економічне зростання», основою якого був подальший розвиток ринкових відносин між суб'єктами економіки, нарощування інвестиційного потенціалу, зовнішньої торгівлі тощо і визнання України країною з ринковою економікою з боку провідних країн світу, що завершилося членством у СОТ;
- ✦ *III період – 2008 – 2011 рр. (і по даний час)* – «наслідки світової фінансової кризи», що включає власне початок світової фінансової кризи (IV квартал 2008 р.), рецесію 2009 р., а також результати антикризового управління урядів, які сприяли незначному економічному зростанню протягом 2010 – 2012 рр., і нову хвилю кризи – входження у наступну рецесію на кінець IV кварталу 2012 р.

Автор дійшов висновку, що для характерних періодів розвитку національної економіки існує векторна динаміка взаємозв'язку індексу рівня економічної глобалізації та розвитку національної економіки України (табл. 2).

З даних, наведених у табл. 2, видно, що *перший період* характеризується різновекторною зовнішньою спрямованістю економічної глобалізації та розвитку національної економіки, що не дало можливості ефективного поштовху до розвитку економіки. За таких умов вплив глобалізації має пролонговану дію під час становлення ринкової економіки України. Тому цей період є досить тривалим, і має такі характерні особливості:

- ✦ в Україні формувалися демократичні інститути влади, ринкові механізми та взаємовідносин між суб'єктами господарювання, а також встановлювалися зовнішньоекономічні зв'язки;
- ✦ відбулася лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків, яка передбачала формування ринкової моделі відкритої економіки;
- ✦ лібералізація ринкової торгівлі й цін призвела до гіперінфляції та девальвації грошової одиниці, що поглибили кризові процеси в економіці;
- ✦ відбулося зростання дефіциту бюджету, скорочення обсягу реального ВВП до 40,8% рівня 1990 р., або 44,7% рівня 1991 р., спричиненого також і негативним сальдо торговельного балансу, яке лише станом на кінець 1999 р. стало

Таблиця 1

Динаміка індексу економічної глобалізації України, %

Рік	Підіндекс фактичних змінних	Підіндекс обмежень	Індекс економічної глобалізації	Темп зростання індексу економічної глобалізації	
				у % до попереднього року	у % до 1991 р.
1991	27,45	37,88	32,66	д/н	100,00
1992	26,60	38,33	32,46	99,39	99,39
1993	28,09	41,76	34,93	107,59	106,93
1994	33,08	42,68	37,88	108,45	115,96
1995	41,18	43,59	42,39	111,90	129,77
1996	42,48	44,05	43,27	102,07	132,45
1997	42,15	44,51	43,33	100,14	132,64
1998	47,84	46,42	47,13	108,78	144,29
1999	55,58	47,36	51,47	109,20	157,56
2000	60,25	49,02	54,64	106,16	167,27
2001	55,11	45,19	50,15	91,79	153,53
2002	53,88	48,59	51,24	102,17	156,86
2003	54,44	46,10	50,27	98,11	153,90
2004	55,57	50,89	53,23	105,89	162,96
2005	57,88	53,05	55,46	104,20	169,80
2006	60,80	52,61	56,70	102,23	173,59
2007	63,87	55,47	59,67	105,24	182,68
2008	65,94	57,94	61,94	103,80	189,62
2009	74,50	59,77	67,14	108,40	205,54
2010	73,27	56,41	64,84	96,58	198,51
2011	н/д	н/д	62,09	95,76	190,09
Середнє	51,00	48,08	50,14	103,26	X

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5].

додатнім, скорочення реальних грошових доходів населення у 3,7 раза, зростанням рівня безробіття до 4,1% станом на кінець 2000 р., скороченням інвестицій в основний капітал у 6,5 раза протягом 1991 – 2000 рр. [6] тощо.

Також відбулося поглиблення економічної глобалізації, зокрема приєднання України до Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародного валютного фонду, групи Світового банку, Ради Європи, Організації за демократію та економічний розвиток ГУАМ, Організації Чорноморського економічного співробітництва [7] тощо, наслідком чого стало зростання зовнішньої заборгованості, і валовий зовнішній борг на кінець 1999 р. склав 66,2% обсягу ВВП.

Характерні ознаки становлення ринкової економіки по суті є інтегрованим середовищем, в умовах якого діяв фактор глобалізації, що в кінцевому підсумку призвело до скорочення обсягу реального ВВП. Графічно даний вплив можна представити у вигляді рис. 2.

На рис. 2 видно, що рецесія національної економіки України 1991 – 2000 рр. була оберненою до глобалізаційних процесів, тобто останні тенденційно породжували кризові явища. При цьому зростання індексу економічної глобалізації на 1%, порівняно з рівнем 1991 р., спричиняло скорочення реального ВВП на 1,3%, відносно рівня 1991 р. Достовірність зв'язку між досліджуваними показниками, за нашими підрахунками, склала 78,3% (рівень апроксимації R^2 на рис. 2), про що свідчить рів-

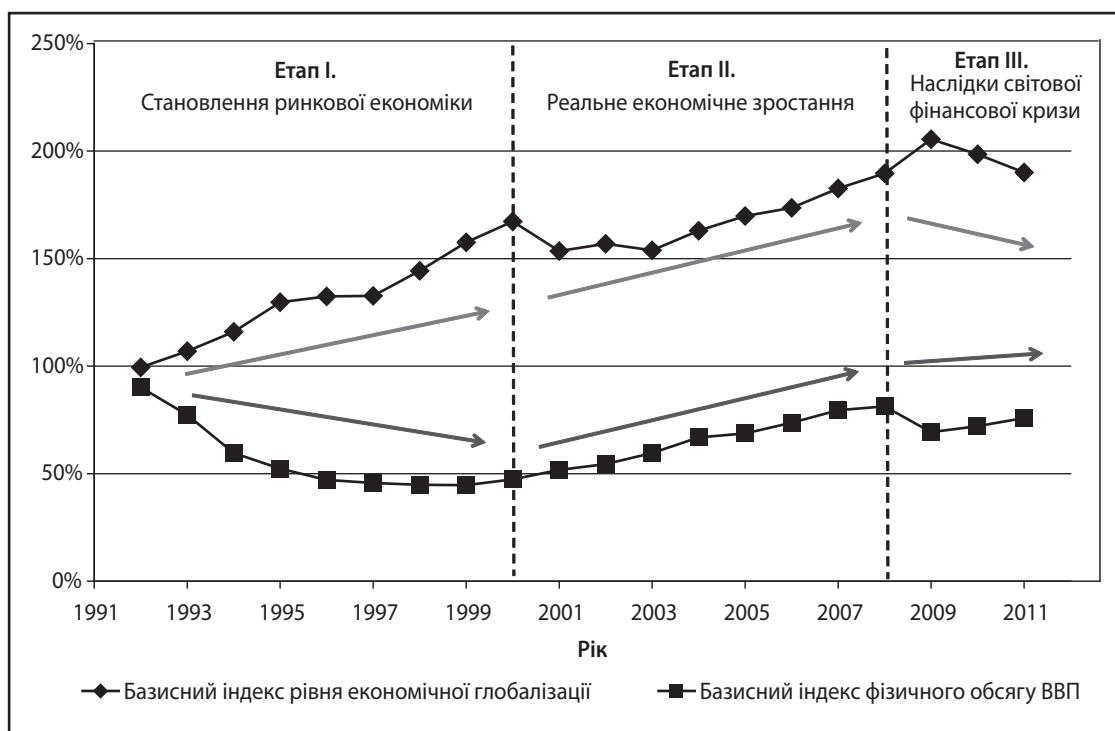

Рис. 1. Динаміка впливу глобалізації на розвиток національної економіки у 1991 – 2011 рр.

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [13; 20].

Таблиця 2

Векторна динаміка взаємозв'язку індексів рівня економічної глобалізації та фізичного обсягу ВВП України у 1991 – 2011 рр.

Період	Назва періоду	Вектор динаміки:		Тенденції розвитку
		економічної глобалізації	національної економіки	
1991 – 2000 рр.	Становлення ринкової економіки України	↗	↘	Вектор глобалізації висхідний, а національної економіки – низхідний. Негативний вплив глобалізації (обернений зв'язок)
2000 – 2008 рр.	Реальне економічне зростання	↑	↑	Вектори глобалізації і національної економіки висхідні. Позитивний вплив (прямий зв'язок)
з 2008 р. по даний час	Наслідки світової фінансової кризи	↘	↗	Вектор глобалізації низхідний, а національної економіки – висхідний. Послаблення глобалізації поряд зі зростаннями економіки (обернений зв'язок)

Джерело: сформовано та побудовано на основі даних рис. 1.

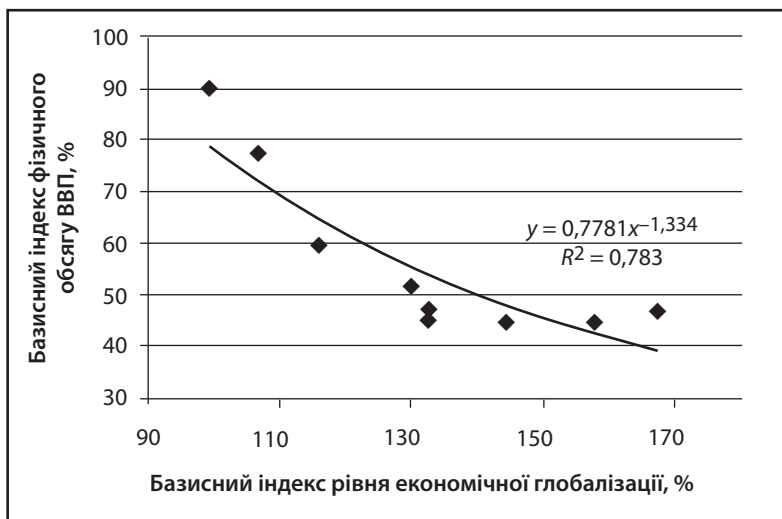

Рис. 2. Модель впливу динаміки індексу економічної глобалізації на динаміку реального ВВП протягом 1991 – 2000 рр.

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5; 8].

няння, наведене на рис. 2, де залежною змінною взято індекс фізичного обсягу ВВП, а незалежною – індекс рівня економічної глобалізації

Другий період характеризується спільною векторною спрямованістю економічної глобалізації та розвитку національної економіки що є характерним для прямої залежності країни від впливу глобалізації. Характерними особливостями цього періоду є:

- ✦ збільшення обсягу реального ВВП у 2008 р. до 74,2% відносно рівня 1990 р. та 81,3% – рівня 1991 р.;
- ✦ ревальвація національної грошової одиниці, у результаті якої курс долара США до гривні зменшився на 7% у 2007 р. і на 3% у 2008 р., порівняно з 2000 р.;
- ✦ подальше поглиблення економічної глобалізації через визнання України країною з ринковою економікою ЄС-21 (21 грудня 2005 р.) [9], США

(17 лютого 2006 р.) [10] і Бразилією (21 березня 2007 р.) [11], у результаті чого наша країна стала 152-м членом Світової організації торгівлі (СОТ) 16 травня 2008 р. [12];

- ✦ обсяг прямих іноземних інвестицій перевищив 20% обсягу ВВП;
- ✦ збільшення обсягу інвестицій в основний капітал у 10 разів на кінець 2008 р., порівняно з 2000 р.

Таким чином, у період 2000 – 2008 рр. поглиблення глобалізаційних процесів у національній економіці України було позитивним фактором. Графічно вплив глобалізації на економіку можна представити у вигляді рис. 3.

На рис. 3 відображено графік і рівняння прямої залежності динаміки індексу фізичного обсягу ВВП від динаміки індексу економічної глобалізації, що найкраще формалізується лінійною моделлю. При цьому зростання індексу економічної глобалізації на 1%, порівняно з рівнем 1991 р., спричиняло збільшення реального ВВП

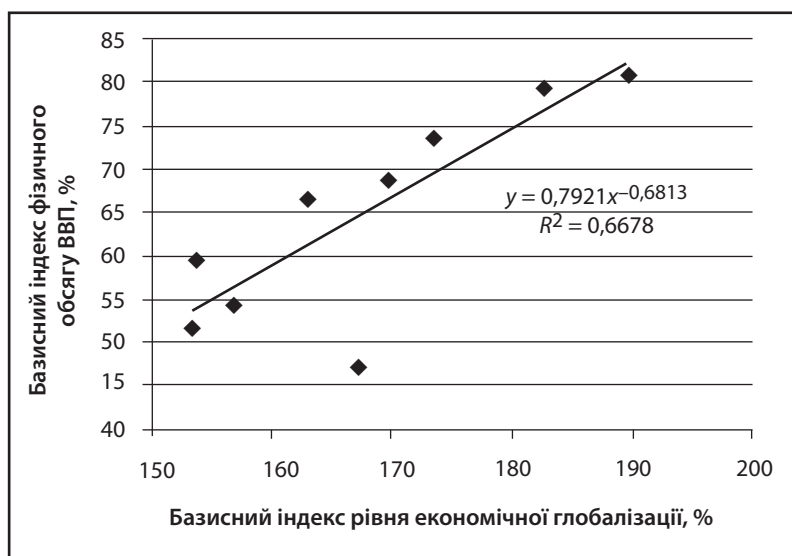

Рис. 3. Модель впливу динаміки індексу економічної глобалізації на динаміку реального ВВП протягом 2000 – 2008 рр.

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5; 8].

на 0,8%, відносно рівня 1991 р. Достовірність зв'язку між досліджуваними показниками склала 66,8% і свідчить про те, що вплив решти факторів складає 33,2%.

Третій період характеризується різновекторною внутрішньою спрямованістю економічної глобалізації та розвитку національної економіки, і такий вплив є характерним для посткризового (кризового) періоду економічного розвитку, що охоплює початок світової фінансової кризи (IV квартал 2008 р.), рецесію 2009 р., а також результати антикризового управління уряду, які сприяли незначному економічному зростанню протягом 2010 – 2012 рр., і входження у нову рецесію на кінець IV кварталу 2012 р. Автор вважає, що вирішальним негативним фактором впливу на національну економіку даного періоду є економічна глобалізація, наслідком якої стала залежність України від світових фінансово-економічних процесів. Третій період впливу економічної глобалізації на економіку України характеризується такими особливостями:

- ✦ на кінець 2009 р. реальний ВВП зменшився на 15% і склав 63,3% рівня 1990 р. і 69,3% рівня 1991 р.;
- ✦ протягом 2010 р. реальний ВВП збільшився на 4,6%, а протягом 2011 р. – на 5,6%, за попередніми даними Державної служби статистики, за 2012 р. приріст ВВП склав всього 0,2%;
- ✦ індекс економічної глобалізації на кінець 2009 р. сягнув рекордного значення 67,1%, що перевищило рівень 1991 р. більш як удвічі;
- ✦ значення фондового індексу ПФТС у 2011 р. склало 46% рівня 2007 р., який був максимальним за всю історію функціонування ринку;
- ✦ обсягу інвестицій в основний капітал у на кінець 2011 р., порівняно з 2008 р., склав 90%;
- ✦ відбувалася девальвація національної грошової одиниці, у результаті якої курс долара США до гривні зріс у 2011 р. на 58%, порівняно з рівнем 2007 р.;

- ✦ валовий зовнішній борг України склав 76,6% обсягу ВВП у 2011 р., а максимальне співвідношення 88,3% було у 2009 р.

Отже, у період 2008 – 2011 рр. і по даний час поглиблення глобалізаційних процесів у національній економіці України було вкрай негативним фактором.

Рис. 4 ілюструє наслідки світової фінансової кризи в національній економіці крізь призму економічної глобалізації.

На рис. 4 відображено графік і рівняння степеневої функції як залежності динаміки індексу фізичного обсягу ВВП від динаміки індексу економічної глобалізації. При цьому зростання індексу економічної глобалізації на 1%, порівняно з рівнем 1991 р., спричинило скорочення обсягу реального ВВП на 1,6% відносно рівня 1991 р. Достовірність зв'язку між досліджуваними показниками склала 84,2%.

Якщо індекс економічної глобалізації взяти як основний кількісний показник глобалізації, що відображає її рівень і динаміку, то вплив глобалізації на рівень розвитку національної економіки відобразатиме рис. 5.

На рис. 5 відображено найбільш прийнятну форму зв'язку, що характеризує взаємозв'язок між досліджуваними індексами. При цьому отримана модель зв'язку відображає тенденцію впливу економічної глобалізації на розвиток національної економіки і свідчить про негативний вплив глобалізації на рівень розвитку економіки, оскільки, якщо індекс рівня економічної глобалізації зростає з 1 до 1,5, то індекс фізичного обсягу ВВП скорочується з 0,8 до 0,5. На відрізку, де базисний індекс рівня економічної глобалізації зростає з 1,5 до 2, базисний індекс фізичного обсягу ВВП також зростає – з 0,5 до 0,9. При цьому достовірність моделі складає 52%.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі веде моніторинг рівня економічної безпеки держави з 1996 р., тому за базисний взято 1996 р. і всі індекси зростання рівня економічної глобалізації та економічної безпеки рахуватимуться у співвідношенні зі значенням відповідного показника станом на кінець 1996 р.

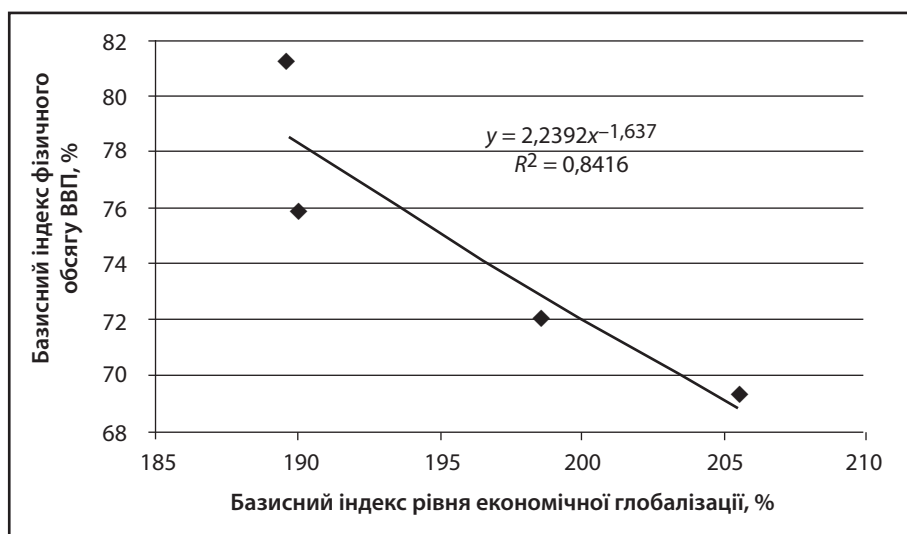

Рис. 4. Модель впливу динаміки індексу економічної глобалізації на динаміку реального ВВП протягом 2008 – 2011 рр.

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5; 8].

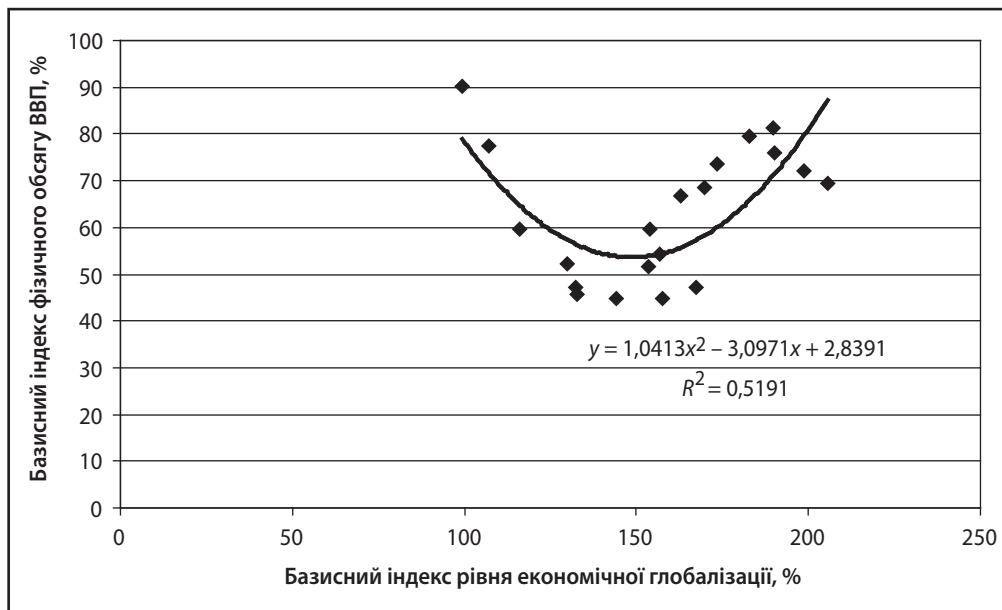

Рис. 5. Вплив динаміки рівня економічної глобалізації на динаміку фізичного обсягу ВВП у 1991 – 2011 рр.

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5; 8].

Якщо за показник розвитку економічної безпеки взяти базисний індекс рівня економічної безпеки України за 1996 – 2011 рр., то аналогічно можна визначити, яким чином економічна глобалізація впливає на стан економічної безпеки України. Власне, отримані результати закладуть підвалини подальшого дослідження шляхів вирішення проблем покращення стану економічної безпеки в умовах глобалізації.

Для формування вихідних даних щодо вивчення характеру впливу глобалізації на економічну безпеку національної економіки сформуємо *табл. 3*.

З *табл. 3* видно, що індекси економічної глобалізації та рівня економічної безпеки України протягом 1997 – 2011 рр. були на рівні, вищому за базисний, причому середній щорічний приріст порівняно з 1996 р. склав відповідно 25 і 15%. Засобами MS Excel побудуємо модель зв'язку динаміки рівня економічної глобалізації та економічної безпеки (*рис. 6*).

Рис. 6 ілюструє зв'язок прямого впливу динаміки рівня економічної глобалізації на рівень економічної безпеки України, достовірність якого складає 55% (вплив інших факторів – 45%), а щільність – 74%. Степеневе рівняння зв'язку свідчить про те, що зростання рівня економічної глобалізації на 1% призводило до середньорічного зростання рівня економічної безпеки України на 0,56%, і навпаки – скорочення рівня глобалізації на 1% зменшувало рівень економічної безпеки на 0,56%.

ВИСНОВКИ

Здійснена нами оцінка рівня глобалізації України за методикою обрахунку індексу глобалізації є показовою і підтверджує тезу учених-економістів, які є прибічниками позитивного впливу глобалізації на економічне зростання, та не суперечить позиції вчених-антиглобалістів, які вважають глобалізаційні процеси негативними і виступають з гострою критикою інтеграції, лібералізації міжнародної торгівлі, відкриття кор-

Таблиця 3
Базисні індекси рівнів економічної глобалізації, економічної безпеки та фізичного обсягу ВВП України 1996 – 2011 рр.

Рік	Відношення звітного значення до значення показника 1996 р.	
	Індекс економічної глобалізації	Індекс рівня економічної безпеки
1996	1,0000	1,0000
1997	1,0014	1,0501
1998	1,0893	1,0080
1999	1,1896	1,0100
2000	1,2628	1,0461
2001	1,1591	1,0882
2002	1,1843	1,1002
2003	1,1619	1,1303
2004	1,2303	1,1904
2005	1,2820	1,2866
2006	1,3106	1,3006
2007	1,3792	1,3226
2008	1,4316	1,3146
2009	1,5518	1,2325
2010	1,4987	1,2004
2011	1,4351	1,1603
Середнє	1,2502	1,1472

Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5; 13].

донів для мігрантів, транснаціонального бізнесу тощо. Зокрема, нами статистично доведено, що посилення економічної глобалізації було фактором негативно-го впливу на динаміку ВВП протягом 1991 – 2000 рр. і

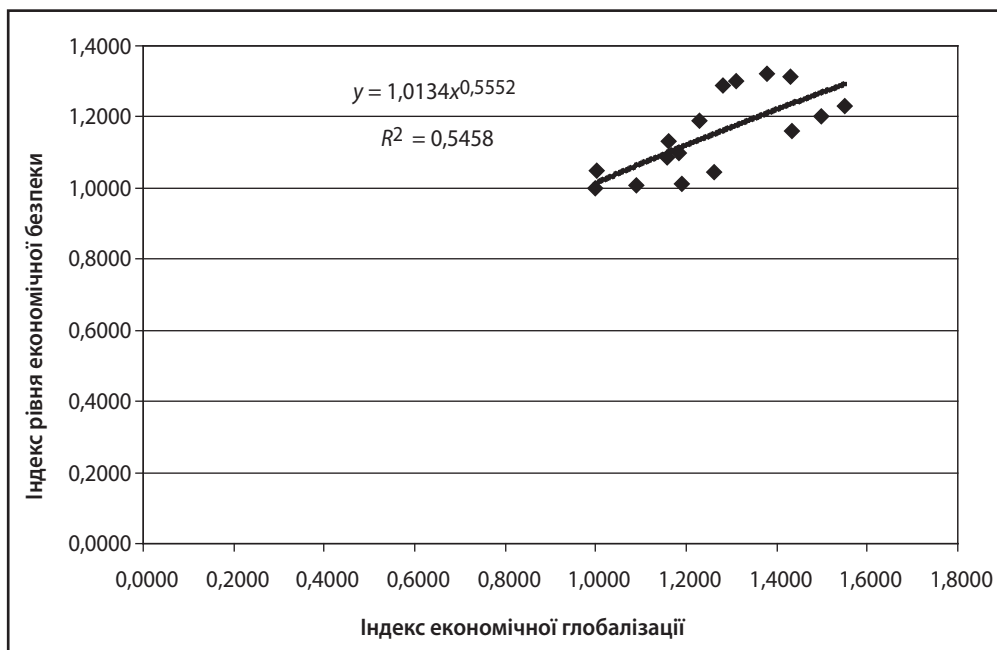

Рис. 6. Графік впливу динаміки рівня економічної глобалізації на динаміку рівня економічної безпеки України
Джерело: сформовано та проведено розрахунки на основі даних, наведених у [5; 13].

фактором позитивного впливу на економічне зростання національної економіки протягом 2000 – 2008 рр.; послаблення економічної глобалізації відбувалося паралельно зі зростанням національної економіки у 2009 – 2011 рр.; економічна глобалізація у 1996 – 2011 рр. у цілому позитивно вплинула на розвиток економічної безпеки України. У кінцевому підсумку обґрунтовано, що різноспрямованість векторної динаміки базисних індексів глобалізації та фізичного обсягу ВВП не завжди характеризує негативний вплив глобалізації на розвиток національної економіки та її безпеки, а спільної векторної спрямованості – позитивний.

Проведене дослідження стане підґрунтям подальших досліджень автора при розробці стратегічних орієнтирів щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключко В. П. До виміру глибини глобалізаційних змін в економіці / В. П. Ключко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9(99). – С. 27 – 34.
2. Дергачова В. Процеси економічної глобалізації в міжнародних зіставленнях / В. Дергачова, О. Згуровський // Журнал Європейської економіки. – Червень 2011. – Том 10. № 2. – С. 132 – 148.
3. Буценко І. М. Показники оцінки процесу економічної глобалізації / І. М. Буценко, Ю. В. Іллясова // Економіка Крима. – 2011. – № 1(34). – С. 498 – 501.
4. Dreher Axel. Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization / Axel Dreher // Applied Economics. – 2006. – # 38, 10. – P. 1091 – 1110.
5. 2013 KOF Index of Globalization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2013/03/25/method_2013.pdf
6. Білошкурський М. В. До питання впливу кон'юнктурних коливань економіки на розвиток українських під-

приємств / М. В. Білошкурський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_PRNiT_2007/Economics/24009.doc.htm

7. Участь України у міжнародних організаціях [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations>

8. Валовий внутрішній продукт // Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

9. Україна офіційно для ЄС – країна з ринковою економікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2005/12/23/3041735>

10. Україні надано статус країни з ринковою економікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=29340565

11. Щодо визнання Бразилією України країною з ринковою економікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wto.in.ua/index.php?lang=ua&page=123&get=3&id=330>

12. Шлях України в СОТ // Сайт «Україна й Світова організація торгівлі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wto.in.ua/index.php?lang=ua&get=4>

13. Стан економічної безпеки України у 2011 році // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>

Науковий керівник: Мацелюх Н. П. – кандидат економічних наук, професор, Національний університет державної податкової служби України, декан обліково-економічного факультету, м. Ірпінь

REFERENCES

- Butsenko, I. M., and Illiasova, Yu. V. "Pokaznyky otsinky protsesu ekonomichnoi hlobalizatsii" [Performance evaluation of the process of economic globalization]. *Ekonomyka Kryma*, no. 1(34) (2011): 498-501.
- Biloshkurskiy, M. V. "Do pytannia vplyvu kon'iunkturykh kolyvan ekonomiky na rozvytok ukrainskykh pidpriemstv" [On

the question of the impact of short-term fluctuations in the economy on the development of Ukrainian enterprises]. http://www.rusnauka.com/20_PRNiT_2007/Economics/24009.doc.htm

Dreher, A. "Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization". *Applied Economics*, no. 38,10 (2006): 1091-1110.

Derhachova, V., and Zhurovskiy, O. "Protsesy ekonomichnoi hlobalizatsii v mizhnarodnykh zistavlenniakh" [The processes of economic globalization in international comparisons]. *Zhurnal IEvropeiskoi ekonomiky*, vol. 10, no. 2 (2011): 132-148.

"2013 KOF Index of Globalization" http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2013/03/25/method_2013.pdf

Klochko, V. P. "Do vymiru hlybiny hlobalizatsiinykh zmin v ekonomitsi" [To measure the depth of globalization changes in the economy]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 9(99) (2009): 27-34.

"Shchodo vyznannya Brazyliei Ukrainy krainoiu z rynkovoio ekonomikoiu" [As recognition of Brazil Ukraine as a market

economy]. <http://wto.in.ua/index.php?lang=ua&page=123&get=3&id=330>

"Shliakh Ukrainy v SOT" [Way of Ukraine to the WTO]. <http://wto.in.ua/index.php?lang=ua&get=4>

"Stan ekonomichnoi bezpeky Ukrainy u 2011 rotsi" [Ukraine's economic security in 2011]. <http://www.me.gov.ua>

"Ukraini nadano status krainy z rynkovoio ekonomikoiu" [Ukraine was granted the status of a market economy]. http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=29340565

"Uchast Ukrainy u mizhnarodnykh orhanizatsiakh" [Ukraine's participation in international organizations]. <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations>

"Ukraina ofitsiino dlia IES - kraina z rynkovoio ekonomikoiu" [Ukraine officially to the EU – a country with a market economy]. <http://www.pravda.com.ua/news/2005/12/23/3041735>

"Valovy vnutrishnii produkt" [Gross domestic product]. <http://ukrstat.gov.ua>

УДК 330.142.211

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

СЕМЕНОВ А. Г., ВАСИЛЬЄВ В. О.

УДК 330.142.211

Семенов А. Г., Васильев В. О. Классификация инвестиций как экономической категории

У статті досліджено та проаналізовано класифікаційні ознаки інвестицій, представлені вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами. Систематизовано основні класифікаційні ознаки, визначено такі, що сприяють ідентифікації інвестицій як економічної категорії. З точки зору розкриття економічного змісту категорії «інвестиції» розглянуто такі класифікаційні ознаки, які найчастіше використовуються при класифікації інвестицій: за об'єктом вкладання інвестицій, за періодом інвестування, за регіональними ознаками інвестування, за формами власності на інвестиційні ресурси, за ступенем ризику, за характером участі в інвестуванні. Представлено класифікацію інвестицій із урахуванням здійснення інвестиційного процесу, що дозволить систематизувати розуміння сутності класифікаційних ознак інвестицій відповідно до інвестиційного процесу.

Ключові слова: інвестиції, класифікаційні ознаки інвестицій, класифікація інвестицій.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 31.

Семенов Анатолій Григорович – доктор економічних наук, професор, професор, кафедра економічної теорії, Донецький національний університет (вул. Університетська, 24, Донецьк, 83001, Україна)

E-mail: det-ufin.dep@donnu.edu.ua

Васильєв Володимир Олександрович – аспірант, кафедра економічної теорії, Донецький національний університет (вул. Університетська, 24, Донецьк, 83001, Україна)

E-mail: vvasilcev@gmail.com

УДК 330.142.211

Семенов А. Г., Васильев В. А. Классификация инвестиций как экономической категории

В статье исследованы и проанализированы классификационные признаки инвестиций, представленные отечественными и зарубежными учеными-экономистами. Систематизированы основные классификационные признаки, определены такие, которые способствуют идентификации инвестиций как экономической категории. С точки зрения раскрытия экономического содержания категории «инвестиции» рассмотрены наиболее часто используемые классификационные признаки: по объекту вложения инвестиций, по сроку инвестирования, по региональным признакам инвестирования, по формам собственности на инвестиционные ресурсы, по степени риска, по характеру участия в инвестировании. Представлена классификация инвестиций с учетом осуществления инвестиционного процесса, который позволит систематизировать понимание сущности классификационных признаков инвестиций в соответствии с инвестиционным процессом.

Ключевые слова: инвестиции, классификационные признаки инвестиций, классификация инвестиций.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 31.

Семенов Анатолій Григорьевич – доктор экономических наук, профессор, профессор, кафедра экономической теории, Донецкий национальный университет (ул. Университетская, 24, Донецк, 83001, Украина)

E-mail: det-ufin.dep@donnu.edu.ua

Васильев Владимир Александрович – аспирант, кафедра экономической теории, Донецкий национальный университет (ул. Университетская, 24, Донецк, 83001, Украина)

E-mail: vvasilcev@gmail.com

UDC 330.142.211

Semenov A. H., Vasylyev V. O. Classification of Investments as an Economic Category

The article studies and analyses classification features of investments, provided by domestic and foreign economists. It systemises main classification features and identifies such ones that facilitate identification of investments as an economic category. It considers the most frequently used, from the point of view of revelation of economic essence of the "investments" category, classification features: by the object of investment, by the term of investment, by regional features of investment, by forms of ownership on investment resources, by the degree of risk and by the character of participation in investment. It presents a classification of investments with consideration of execution of the investment process, which would allow systematisation of understanding the essence of classification features of investments in accordance with the investment process.

Key words: investments, classification features of investments, classification of investments.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 31.

Semenov Anatoliy H. – Doctor of Science (Economics), Professor, Professor, Department of Economic Theory, Donetsk National University (vul. Universytetska, 24, Donetsk, 83001, Ukraine)

E-mail: det-ufin.dep@donnu.edu.ua

Vasylyev Volodymyr O. – Postgraduate Student, Department of Economic Theory, Donetsk National University (vul. Universytetska, 24, Donetsk, 83001, Ukraine)

E-mail: vvasilcev@gmail.com